

ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣੀ) ਦੀ ਮੋਰੱਕੋ ਰਾਜ ਦੀ ਯਾਤਰਾ (18-21 ਨਵੰਬਰ, 2025)

26 ਨਵੰਬਰ, 2025

ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣ) ਡਾ. ਨੀਨਾ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਮੋਰੱਕੋ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਯਮਿਤ ਦੁਵੱਲੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ 18-21 ਨਵੰਬਰ 2025 ਤੱਕ ਮੋਰੱਕੋ ਰਾਜ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਦੁਵੱਲੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

2. ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣ) ਅਤੇ ਰਾਜਦੂਤ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਅਫਰੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਮੋਰੱਕੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਮਹਾਮਹਿਮ ਸ਼੍ਰੀ ਫ਼ੈਆਦ ਯਾਜ਼ੋਯ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਾਰਤਾ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ, ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਬੰਧ, ਵਿਕਾਸ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਆਪਸੀ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਸਮੇਤ ਦੁਵੱਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਓਮਰ ਕਾਦਰੀ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਮੁਖੀ, ਸੁਸ਼ੀ ਨੇਜ਼ਾ ਰਿਕੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੋਰੱਕੋ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਰਾਣਾ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਯਮਿਤ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ।

3. ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣੀ) ਨੇ ਮਹਾਮਹਿਮ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮਹਿਦੀ, ਨੌਜਵਾਨ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਮੋਰੱਕੋ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ, ਨੌਜਵਾਨ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸੰਯੁਕਤ ਇਵੈਂਟ ਰਾਹੀਂ 2026-27 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਕੂਟਨੀਤਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ 70ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਮੰਤਰੀ ਬੈਨਸੈਦ ਨੇ ਮੋਰੱਕੋ ਦੇ ਗੋਮਿੰਗ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਰਚਨਾਤਮਕ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣੀ) ਨੇ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣ) ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਆਰਥਿਕ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

4. ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣੀ) ਨੇ ਮਹਾਮਹਿਮ ਸੁਸ਼ੀ ਲੀਲਾ ਬੇਨਾਲੀ, ਊਰਜਾ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੂਰਜੀ ਗੱਠਜੋੜ (ISA) ਸਮੇਤ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਊਰਜਾ-ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੂਰਕਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ITEC ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਤ ਟਿਕਾਊ ਮਾਈਨਿੰਗ ਵੈਲਯੂ ਚੇਨ, ਨਿੱਜੀ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ-ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣੀ) ਨੇ ਜਨਵਰੀ 2026 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਗੋਆ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਊਰਜਾ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਮੰਤਰੀ ਬੇਨਾਲੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

5. ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣੀ) ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਪਾਰ, ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ, ਮਹਾਮਹਿਮ ਸ਼੍ਰੀ ਓਮਰ ਹਜ਼ੀਰਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੁਵੱਲੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ, ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ, IT ਸੇਵਾਵਾਂ, ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਐਗਰੋ-ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣ) ਨੇ OCP ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ CEO, ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਫਾਸਫੇਟ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਇੱਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਗੀਦਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਸਤਾਫਾ ਟੇਰਾਬ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਣਨੀਤਿਕ ਸਪਲਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ, ਖਾਦ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੰਯੁਕਤ ਉੱਦਮ, ਟਿਕਾਊ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਭੋਜਨ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

6. ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਮੋਰੱਕੋ ਇੱਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਤਾਪੂਰਨ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ 2015 ਵਿੱਚ ਮਹਾਮਹਿਮ ਕਿੰਗ ਮੁਹੰਮਦ vi ਦੀ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੁਵੱਲੇ ਸੰਬੰਧ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਾਗੂ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਵੱਲੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਸਮੇਤ ਰਣਨੀਤਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਮੋਰੱਕੋ 2027 ਵਿੱਚ ਇਵੈਂਟ ਅਤੇ ਵਟਾਂਦਰਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਕੂਟਨੀਤਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ 70ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

7. ਡਾ. ਨੀਨਾ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸਕੱਤਰ (ਦੱਖਣੀ) ਦੇ ਮੋਰੱਕੋ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਮੋਰੱਕੋ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਾਈ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ, ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਗਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ। ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਵਪਾਰ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਸਮੇਤ ਆਪਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿੜ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ।

ਰਬਾਤ

26 ਨਵੰਬਰ, 2025